Uchwała Nr XX/206/2012
RADY POWIATU INOWROCŁAWSKIEGO
z dnia 25 maja 2012 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania za rok 2011 z realizacji Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008-2013.

Na podstawie art. 12 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592, z późn. zm.[1]), art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.[2]) w związku z uchwałą nr XXIV/233/2008 Rady Powiatu Inowrocławskiego z dnia 27 listopada 2008 r. w sprawie przyjęcia Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008-2013 uchwala się, co następuje:

§ **1.1.** Przyjąć sprawozdanie za rok 2011 z realizacji „Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008–2013 ".

2. Sprawozdanie, o którym mowa w § 1 stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ **2.** Wykonanie uchwały powierzyć Zarządowi Powiatu Inowrocławskiego.

§ **3.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Wiceprzewodniczący
Rady Powiatu Inowrocławskiego
Jan Biernacki

---

[1] Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 200, poz. 1688, Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z 2004 r. Nr 102, poz. 1055 i Nr 167, poz. 1759 z 2007 r. Nr 173, poz. 1218 z 2008 r. Nr 180, poz. 1111 i Nr 223, poz. 1458 z 2009 r. Nr 92, poz. 753, Nr 223, poz. 1458 z 2010 r. Nr 28, poz. 142, Nr 28, poz. 146, Nr 40, poz. 230 i Nr 106, poz. 675 oraz z 2011 r. Nr 21, poz. 113, Nr 149, poz.887, Nr 217, poz. 1427.

[2] Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, Nr 202, poz. 1551, Nr 219, poz. 1706 i Nr 221, poz. 1738, z 2010 r. Nr 28, poz. 146, Nr 40, poz. 229, Nr 81, poz. 527, Nr 125, poz. 842, Nr 217, poz. 1427 oraz z 2011r. Nr 81, poz. 440, Nr 106, poz. 622, Nr 149, poz. 887 i Nr 217, poz. 1427.

UZASADNIENIE DO UCHWAŁY Nr XX/206/2012
RADY POWIATU INOWROCŁAWSKIEGO
z dnia 25 maja 2012 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania za rok 2011 z realizacji „Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008-2013 ".

Podjęcie przedmiotowej uchwały uzasadniają następujące okoliczności faktyczne. Do zadań własnych powiatu należy m.in. opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Podstawę prawną podjęcia przedmiotowej uchwały stanowi art. 12 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592, z późn. zm). Przepis ten stanowi, iż do wyłącznej właściwości rady powiatu należy rozpatrywanie sprawozdań z działalności zarządu, w tym z działalności finansowej.

STAROSTA
Tadeusz Majewski

Załącznik do uchwały XX/206/2012
Rady Powiatu Inowrocławskiego
z dnia 25 maja 2012 r.

Sprawozdanie z realizacji Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych 2008-2013.

Inowrocław, 2012 r.

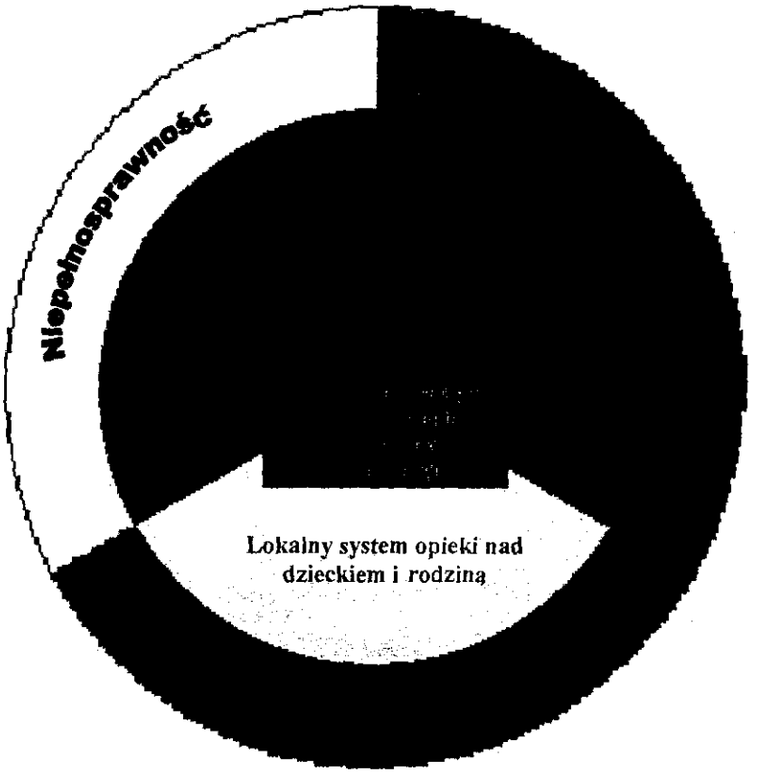
Opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych jest obligatoryjnym zadaniem własnym powiatu. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008-2013 została przyjęta uchwałą Rady Powiatu Inowrocławskiego 27 listopada 2008 r. Jest dokumentem określającym priorytety w działaniach powiatu w zakresie polityki społecznej. Pomaga w umocowaniu prawnym konkretnych działań, jest istotnym ogniwem w hierarchii dokumentów strategicznych poczynając od Narodowego Planu Rozwoju, aż do strategii gminnych, zachowując w stosunku do nich pełną kompatybilność i komplementarność.

Głównym powodem opracowania Strategii była konieczność określenia polityki społecznej Powiatu Inowrocławskiego oraz misji, jej celów i kierunków działania na najbliższe lata, pozwalających na budowanie w miarę spójnego i skutecznego systemu instytucjonalnej ochrony bezpieczeństwa mieszkańców naszego powiatu, tak by dać im możliwość i gwarancję zaspokojenia różnorodnych potrzeb, dążeń, aspiracji i oczekiwań pojedynczych grup i ludzi.

Fundamentem Strategii jest maksymalne wykorzystanie istniejących zasobów i potencjału. Mieszkańcy powiatu, odbiorcy i adresaci Strategii mają możliwość znalezienia się w strefie pozbawionej zagrożeń. Dla bezpieczeństwa socjalnego wymagane jest bowiem stworzenie takiego systemu zaspokajania potrzeb społecznych, który szybko reaguje na zmiany i adaptuje się do stale zmieniających się warunków społecznych.

Misja stanowi podstawowy element strategii i jest jej celem nadrzędnym, który kształtuje kierunki działania. Wynikają z niej bezpośrednio cele strategiczne, które ją konkretyzują. Cele te są z kolei rozpisywane na bardziej szczegółowe. Misja to opis głównego pola działań w przyszłości. Koncentruje się na istocie rzeczy, dostosowuje kierunki działań do długoterminowych celów, równocześnie pełni funkcje motywacyjne i promocyjne. Misja została określona jako „Skuteczna polityka społeczna zapewniająca mieszkańcom bezpieczeństwo socjalne, opiekę nad rodziną, rehabilitację osób niepełnosprawnych poprzez umożliwienie samodzielnego rozwiązywania swoich problemów i pełne uczestnictwo w życiu społecznym".

Powiatowa Strategia obejmuje trzy obszary działania, do których należą: niepełnosprawność, bezrobocie oraz dziecko i rodzina. Każdy obszar jest realizowany przez program skierowany do poszczególnej grupy beneficjentów, jak przedstawiono to poniżej.

Art. 112 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej nakłada na powiatowe centrum pomocy rodzinie obowiązek koordynacji realizacji powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Strategię w powiecie realizowały:

1) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR),
2) Powiatowy Urząd Pracy (PUP),
3) Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy (OA-O),
4) Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny (OWDiR),
5) Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności
6) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.

Misja była realizowana za pośrednictwem trzech celów strategicznych. Każdemu z celów strategicznych przyporządkowano kierunki działania, które były realizowane poprzez zadania. Cele zostały zdefiniowane zgodnie z zasadą strategicznego podejścia, która polega na koncentracji uwagi na kluczowych obszarach i najważniejszych problemach

wymagających interwencji. Dla każdego z obszarów stworzony został odrębny program mający na celu realizację poszczególnych zadań.

Cel strategiczny 1: Wypracowanie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

Cel strategiczny 1 był realizowany poprzez następujące kierunki działania:

1. Rozwój nowych form opieki zastępczej (rodziny zawodowe i specjalistyczne),
2. Zapewnienie profesjonalnej informacji w postaci poradnictwa specjalistycznego rodzinom dotkniętym wykluczeniem społecznym,
3. Tworzenie i wdrażanie programów na rzecz dziecka i rodziny,
4. Pomoc w usamodzielnieniu wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych,
5. Zapobieganie wypaleniu zawodowemu pracowników pomocy społecznej,
6. Zacieśnienie współpracy między organizacjami pozarządowymi,
7. Podjęcie działań mających na celu poprawę sytuacji rodzin zagrożonych patologią poprzez rozwój profilaktyki,
8. Zapobieganie kierowaniu dzieci pozbawionych częściowo lub całkowicie opieki rodziców do placówek opiekuńczo-wychowawczych poprzez działalność w ramach placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego,
9. Dostosowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych do prawidłowego przebiegu procesu wychowania dzieci w nich umieszczonych.

„Program budowania lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w Powiecie Inowrocławskim na lata 2009-2013" został przyjęty uchwałą Rady Powiatu Inowrocławskiego 26 marca 2009 r. Programu ma pomóc wypracować spójny system opieki nad dzieckiem i rodziną. Realizowany jest poprzez następujące cele główne.

Cele główne.

1. **Wspomaganie potencjału rozwojowego rodziny.**

W okresie sprawozdawczym OA-O prowadził prace z rodziną naturalną:

a) wsparcie psychologiczno-pedagogiczne - 112,
b) wsparcie rozwoju poznawczego dziecka - 12,
c) poradnictwo prawne - 32,
d) wsparcie specjalistyczne: psychiatra -2, logopeda – 2.

Za zgodą opiekunów pracownicy wspierali rodziny zastępcze. W okresie objętym sprawozdaniem przeprowadzono:

- **241** wywiadów w miejscu zamieszkania rodzin zastępczych, zrealizowanych przez koordynatorów pracy z rodziną,
- **67** wywiadów w zawodowych rodzinach zastępczych,
- **133** wywiady w rodzinach biologicznych realizowanych przez pracownika socjalnego,
- **32** wywiady u rodzin preadopcyjnych.

Podejmowane działania obejmowały też pomoc pedagogiczną (wywiady w placówkach oświatowych) oraz dotyczące spraw socjalno-bytowych i sytuacji rozwojowej i szkolnej dzieci objętych opieką zastępczą.

Zorganizowano 17 grudnia spotkanie wigilijne dla dzieci z rodzin zastępczych, w którym wzięło udział 25 dzieci. Podczas spotkania odbyły się występy dzieci, wspólne kolędowanie i spotkanie z św. Mikołajem.

Jednocześnie OA-O realizował program pomocy rodzinom naturalnym „Szansa", który obejmował tworzenie i realizacje Indywidualnych Planów Pracy z rodziną przeżywającą kryzys. Pomocą objęto 4 rodziny. W wyniku prowadzonych działań 7 dzieci z rodzin zastępczych powróciło do rodziny naturalnej.

2. Rozwijanie profesjonalnych form pomocy rodzinie w środowisku.

W ramach projektu systemowego „Podróż w usamodzielnienie", realizowanego przez PCPR, zlecono Fundacji „Nadzieja dla Rodzin" z Torunia przeprowadzenie 12 Konferencji Grupy Rodzinnej.

Rezultaty twarde, podjętych działań:

1) przeprowadzono 10 diagnoz środowiskowych w rodzinach zgłoszonych do projektu;
2) zawarto 10 kontraktów socjalnych z głównymi beneficjentami zgłoszonymi do projektu, na podstawie planu wypracowanego przez rodzinę podczas KGR.

Rezultaty miękkie, podjętych działań:

1) zmiana postawy z biernej na aktywną - rodziny zostały zmobilizowane przez pracowników socjalnych oraz koordynatorów do udziału w KGR, efektem podjętych działań była zgoda rodzin na udział w konferencji, a jednocześnie zgoda na udzielenie pomocy i wsparcia w rozwiązaniu problemów;
2) zwiększenie zaangażowania poszczególnych członków rodziny dalszej i bliższej;
3) w sprawy dotyczące rodziny - poszczególni członkowie rodziny wyrazili chęć udzielenia pomocy rodzinie;

4) wzmocnienie poczucia odpowiedzialności wśród członków rodziny za dalsze losy rodziny.

Celem głównym zorganizowania KGR było zapewnienie dziecku opieki i wychowania w rodzinie biologicznej lub zastępczej, a również udzielenie pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych oraz wynikających z życia codziennego. W 10 zorganizowanych KGR uczestniczyło łącznie 110 osób, które zaangażowały się i wyraziły chęć udzielenia pomocy.

Rodziny, które skorzystały z propozycji udziału w KGR podkreślały m.in., że:

1) miały realny wpływ na ważne decyzje dotyczące ich życia, zostali wysłuchani i ich zdanie było uszanowane;
2) cała rodzina, a nie tylko rodzina podstawowa, czuła się bardziej zaangażowana w rozwiązywanie problemu;
3) wzrosło poczucie odpowiedzialności u poszczególnych członków rodziny za podejmowane decyzje i za wypełnianie postanowień planu;
4) miały możliwość odwoływania się do specyficznych więzów, jakimi są połączeni jako rodzina, w rozwiązywaniu problemu mogli swobodnie dotykać tajemnic rodzinnych, ponieważ byli sami, bez osób spoza rodziny;
5) doświadczały głębokiego szacunku ze strony systemu pomocy;
6) często nawiązywały bardzo pozytywne relacje z osobami z systemu pomocy, poznały możliwości jakie oferuje system pomocy na danym terenie;
7) wzrosło poczucie odpowiedzialności za opiekę i wychowanie dzieci oraz rozwój własny, w trzech przypadkach po przeprowadzonej KGR matki dzieci wyraziły chęć udziału w grupach wsparcia aby lepiej funkcjonować w środowisku rodzinnym i społecznym.

Wychowanie podopiecznych w Ośrodku Wspierania Dziecka i Rodziny zawiera także elementy edukacji życia w samodzielności i ich pełnej integracji ze społeczeństwem. Jedną z metod przyjętych w procesie opieki i wychowania przez Ośrodek jest prowadzenie grup wychowawczych o wyraźnie określonej specyfice sprawowanej opieki, gdzie kilkoro starszych wychowanków w normie rozwojowej, swoją postawą i przykładem wspiera opiekunów i wychowawców w kształtowaniu pożądanych zachowań pozostałych dzieci o specyficznych potrzebach rozwojowych:

1) samodzielne grupy wychowawcze w Inowrocławiu przy ulicy: Jankowskiego, Konwaliowej i Kielbasiewicza, ze względu na dostępność szkół, specjalizują się w opiece nad dziećmi funkcjonującymi na poziomie upośledzenia umysłowego;
2) samodzielna grupa wychowawcza w Jaksicach została przygotowana i wyspecjalizowana w opiece nad niemowlętami i dziećmi wymagającymi specyficznych zabiegów pielęgnacyjnych;
3) samodzielna grupa w Orłowie objęła opieką dzieci i młodzież z zaburzeniami w zachowaniu bez przejawów demoralizacji.

Przyjęta wcześniej metoda indywidualnych planów pracy z dzieckiem, po zmodyfikowaniu, obejmie zadania do pracy z rodziną dziecka i wraz z zawieranymi kontraktami z rodziną wychowanków pozwala na skrócenie czasu pobytu dzieci w placówce do niezbędnego minimum. Zadania w zakresie pedagogizacji rodziców dzieci realizowane w formie warsztatowej oraz świadczona im pomoc ze strony pracowników Ośrodka stanowią formę pomocy rodzinom wychowanków.

Realizowane programy własne wychowawców w zakresie zagospodarowania czasu wolnego wychowanków oraz prowadzone formy terapii i wypoczynku dostępne dla wszystkich dzieci przebywających w Ośrodku są doskonałą bazą do realizacji zainteresowań własnych wychowanków i aktywnego wypoczynku.

Indywidualny Plan Pracy (IPP) z dzieckiem i rodziną opracowuje wychowawca-opiekun wspólnie z danym wychowankiem i specjalistami Ośrodka: psychologiem, pedagogiem i pracownikiem socjalnym. Bazą do jego tworzenia są: informacje zawarte w dokumentacji dziecka, wykonana rzetelnie diagnoza psychologiczna, pedagogiczna i rodzinna, prowadzona planowo obserwacja wychowanka, analiza procesu zamian rozwoju psychologicznego i fizycznego oraz ocena efektów pracy z dzieckiem.

IPP obejmuje 4 duże sfery oddziaływań długoterminowych: środowisko, edukacja szkolna, opieka i wychowanie (kształtowanie nawyków, umiejętności, postaw prospołecznych i funkcjonowanie w zespole, wpajanie wartości), rozwój osobisty (działania profilaktyczne, edukacyjne i terapeutyczne, czas wolny i zainteresowania). W obrębie każdej ze sfer ustalane są konkretne zadania opracowane indywidualnie dla każdego dziecka, sposoby ich realizacji oraz osoby odpowiedzialne za dane zadanie.

Do czasu wykonania diagnoz, będących podstawą tworzenia działań długoterminowych, wychowawca opracowuje działania krótkoterminowe, obejmujące pierwsze zadania na rzecz dziecka i rodziny, od momentu umieszczenia w placówce. W toku

procesu wychowawczego na bieżąco wprowadzane są zmiany w IPP adekwatnie do potrzeb dziecka i rodziny.

Wychowanek podczas pobytu w placówce ma możliwość wpływu na zmiany w IPP, w porozumieniu ze swoim wychowawcą-opiekunem. Udział dziecka w tworzeniu zadań potwierdzany jest jego podpisem. Treści dostosowane są do wieku dziecka.

3. Rozwijanie zawodowych rodzin zastępczych i niespokrewnionych rodzin zastępczych.

Przy udziale wolontariuszy zorganizowano bal karnawałowy dla dzieci z rodzin zastępczych, w którym uczestniczyło około 50 osób.

Z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy zorganizował piknik rodzinny, na którym bawiło się około 50 osób.

Podczas letnich wakacji 11 dzieci z rodzin zastępczych brało udział w zajeciach kolonijnych na terenie Niemiec.

OA-O zorganizował dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych konkurs plastyczny na najlepszy plakat promujący ideę rodzicielstwa zastępczego – wpłynęło 100 prac.

Ogłoszony został konkurs dla przedszkoli na najlepszą piosenkę o rodzinie, w którym uczestniczyły **4** przedszkola. Oba konkursy rozstrzygnięto podczas festynu "Święto Pieczonego Ziemniaka" zorganizowanego przez OA-O w Jaksicach.

Pracownicy OA-O realizowali następujące programy własne:

1) Neurosensoryczna terapia taktylna – techniki wspierające rozwój dziecka;

2) „Jestem taki, jaki jestem " - zajęcia psychoedukacyjne dla dzieci z rodzin zastępczych;

3) „Skrzydła dla Ikara" - cykl warsztatów sportowo-artystycznych skierowanych do dzieci i młodzieży z rodzin zastępczych, w warsztatach wzięło udział 60 dzieci - program realizowano przy udziale środków finansowych z MPiPS;

4) „Starszy brat - Starsza siostra" – wolontariat młodzieży na rzecz dzieci z rodzin zastępczych;

5) „Szansa" - program pomocy rodzinom biologicznym w reintergracji rodziny;

6) „Drogowskaz"- program szkoleniowy umiejętności wychowawczych dla rodziców biologicznych.

Praca z kandydatami do rodzinnej opieki zastępczej.

W okresie sprawozdawczym pracowano z **31 rodzinami** zgłaszającymi gotowość przysposobienia dziecka lub utworzenia rodziny zastępczej. W wyniku postępowania

diagnostycznego i procedury kwalifikacyjnej przygotowano środowisko zastępcze dla **29 dzieci**:

- **13** rodzin adopcyjnych, w których umieszczono **15 dzieci**,
- **5** rodzin zastępczych dla **10 dzieci**,
- **4** rodziny preadopcyjne w trakcie procedury sądowej po powierzeniu **4 dzieci.**

W sposób ciągły prowadzona była praca z kandydatami pragnącymi przysposobić dziecko. W okresie sprawozdawczym zgłosiło się **17** rodzin deklarujących zamiar pozostania rodziną adopcyjną - **16** ukończyło szkolenie, w stosunku do pozostałych trwa procedura diagnostyczna.

W okresie sprawozdawczym do OA-O zgłosiło się **6 rodzin** deklarując zamiar stanowienia rodziny zastępczej. W wyniku przeprowadzonej diagnozy i wstępnej kwalifikacji:

- **2 rodziny** ukończyły szkolenie na niespokrewnione rodziny zastępcze,
- **1 rodzina** ukończyła szkolenie dla rodzin zawodowych,

W okresie sprawozdawczym w OA-O było zgłoszonych **50** dzieci, w tym **20** do adopcji i **30** do rodzin zastępczych. Odbyło się **14** posiedzeń Komisji kwalifikacyjnej w sprawie zakwalifikowania dzieci do rodzin adopcyjnych i zastępczych.

Szkolenie i kwalifikowanie.

W okresie sprawozdawczym zgłosiły się **23** rodziny niespokrewnione, w tym na rodziny adopcyjne **17**, na rodziny zastępcze **6**.

W ramach procesu kwalifikacyjnego kandydatów do rodzinnych form opieki przeprowadzono: **19** badań pedagogicznych, **19** badań psychologicznych, **18** wywiadów w miejscu zamieszkania kandydatów.

Przeprowadzono **12** szkoleń grupowych dla rodzin, z czego:

a) **3** - dla kandydatów adopcyjnych (16 rodzin),

b) **1** - dla rodzin zastępczych niespokrewnionych (3 rodziny),

c) **8** - dla spokrewnionych rodzin zastępczych (78 osoby).

Odbyło się **17** posiedzeń Komisji Kwalifikacyjnej przy OA-O i wydano **116** zaświadczeń kwalifikacyjnych o ukończeniu szkolenia:

a) **32** - dla kandydatów adopcyjnych,

b) **6** - dla kandydatów na rodziców zastępczych.

Ponadto wydano **78** zaświadczeń o ukończeniu szkolenia dla rodzin zastępczych spokrewnionych.

Utworzono 2 zawodowe niespokrewnione rodziny zastępcze, 1 specjalistyczną i 1 wielodzietną.

4. Reintegracja rodziny poprzez tworzenie warunków do powrotu dziecka do rodziny.

Wszystkie działania pracowników placówki po umieszczeniu dzieci w ośrodku zmierzają do powrotu dziecka do rodziny naturalnej. OWDiR podejmuje następujące działania:

1) przygotowanie wnikliwej diagnozy rodzinnej, pedagogicznej i psychologicznej służącej do zbudowania indywidualnego planu pracy z dzieckiem i rodziną;
2) rozpoczęcie wstępnej fazy pracy z rodziną w kryzysie (leczenie, terapia itp.), redagowanie umów i kontraktów z rodzicami;
3) wspólna praca nad realizacją zadań wynikających z umów i kontraktów, ewentualna ich korekta;
4) wnioskowanie do sądu o okresowy powrót dzieci do domu rodzinnego w przypadku pozytywnej oceny realizacji umów i kontraktów, podczas ich okresowego pobytu wzmożona zostaje praca w środowisku pracowników socjalnych, wychowawców-opiekunów, psychologa i pedagoga;
5) wnioskowanie o powrót dzieci do rodziny naturalnej na stałe następuje w przypadku pozytywnego podsumowania okresowego pobytu dzieci w domu;
6) praca metodą KGR dla rodzin, które mają potencjalne wsparcie w członkach dalszej rodziny, w celu powrotu dzieci do rodziny naturalnej lub zastępczej – spokrewnionej;
7) realizacja wniosków z Zespołu ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka w placówce dwa razy w roku i tzw. zespołów roboczych.

Na terenie OWDiR zajęcia psychokorekcyjne odbywają się w formie spotkań z rodzicami i dziećmi. Głównym celem jest edukacja i ukształtowanie prawidłowych oddziaływań opiekuńczo-wychowawczych, pozwalających wprowadzić szereg zmian wychowawczych w perspektywie powrotu dzieci do domu rodzinnego. W związku z powyższym, rodziny u których ustępują okoliczności, które były powodem umieszczenia dzieci w placówce są w zdecydowanej większości adresatami pedagogizacji. Zajęcia prowadzone są przez pedagoga i psychologa placówki na skutek ustaleń Zespołu ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka.

Tematyką spotkań było m.in.:

1) wprowadzenie nowych, prawidłowych oddziaływań wychowawczych wobec dzieci, ustalenie nowego systemu kar i nagród, mających na celu ich motywację do dokonywania zmian nieprawidłowych zachowań;
2) trudności wychowawcze i sposoby ich przezwyciężania;
3) uświadomienie potrzeb i oczekiwań dzieci wobec rodziców;
4) rozmowy dotyczące zasad i celów spotkań z dziećmi po długotrwałej nieobecności rodziców.

Realizowany był program korekcyjno-edukacyjny „Można inaczej", dla osób stosujących przemoc. Adresatami programu byli skazani, osadzeni w Areszcie Śledczym w Inowrocławiu. Warunkiem przyjęcia do programu było przyznanie się do stosowania przemocy wobec partnera oraz skazanie wyrokiem sądu z art. 207 kk (lub inne przestępstwo przeciwko rodzinie i opiece, ze stwierdzeniem sprawstwa przemocy). Do programu zakwalifikowano 8 osób, ukończyły 4 osoby. Odbyło się 27 spotkań oraz 11 sesji grupowych.

Grupa wsparcia dla kobiet – ofiar przemocy w rodzinie.

Założenia podstawowe.

Była to grupa wsparcia, samopomocy, rozwoju świadomości w poszukiwaniu własnej tożsamości. Uczestniczki dążyły do poszukiwania, rozpoznawania siebie, swojej tożsamości oraz swojej wolności i wierności samej sobie poprzez doświadczenia innych kobiet. Można było jednak rozmawiać o doznanym poniżeniu, zniewadze czy pielęgnowaniu kompleksu ofiary. Spotkania odbywały się 1 raz w tygodniu. Każda z osób mówiła o swoich osobistych doświadczeniach, obserwacjach, uczuciach i opiniach dotyczących zjawisk przemocy i słuchała tego, co inni mają do powiedzenia.

Celem takiej grupy było też budowanie osobistych związków i przyjaźni między kobietami, a także przezwyciężanie seksistowskich stereotypów i barier.

Grupa ustaliła swoje własne zasady, a następnie ich przestrzegała. Ustalone zasady miały wyrażać szacunek do innych ludzi oraz wspomagać odpowiedzialne i solidarne postawy osób uczestniczących w grupie.

W ramach grupy odbywały się czterogodzinne zajęcia - 46 tygodni (184 godziny). Do grupy uczęszczało 12 kobiet, a cały roczny proces zaliczyło 11 kobiet.

5. Przygotowanie wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych do samodzielnego życia.

OWDiR zaspakajając potrzeby dziecka kieruje się m.in. potrzebą działań przygotowujących wychowanków do samodzielnego życia. Wychowanek z chwilą ukończenia 18 roku życia podejmuje decyzję o opuszczeniu placówki bądź pozostaniu w niej do ukończenia szkoły. Dla każdego wychowanka sporządza się Indywidualny Plan Pracy (IPP), który jest modyfikowany w zależności od zmieniającej się sytuacji dziecka, nie rzadziej, niż co pół roku. Modyfikacji tej dokonuje funkcjonujący w placówce stały zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka. Zespół ten również analizuje i ocenia okresowo sytuację dziecka i jego rodziny, stosowane metody pracy z dzieckiem i rodziną oraz zasadność dalszego pobytu dziecka w placówce. Zatem wraz z wiekiem dziecka i jego sytuacją prawną, zdrowotną, edukacyjną, wychowawczą, w IPP pojawiają się zadania dotyczące bezpośrednio wiedzy, umiejętności, spraw związanych z przygotowaniem wychowanka do opuszczeniu placówki.

Po opuszczeniu placówek i rodzin zastępczych wychowankowie realizują Indywidualne Programy Usamodzielnienia (IPU) sporządzone wspólnie z opiekunami usamodzielnienia. Założenia w nich zawarte są modyfikowane w trakcie całego procesu usamodzielnienia, w momencie zmieniającej się sytuacji życiowej wychowanka. IPU jest podstawą do udzielenia pomocy z tytułu usamodzielnienia. W 2011 r. 4 wychowanków placówki opiekuńczo-wychowawczej i 6 wychowanków rodzin zastępczych zakończyło proces usamodzielnienia, ponieważ ukończyli 25 rok życia.

W ramach projektu „Podróż w usamodzielnienie" realizowanego w 2011 r. wychowankowie rodzin zastępczych (14 osób) uczestniczyli w 3 formach aktywnej integracji.

Trening umiejętności i kompetencji społecznych - program zajęć obejmował naukę następujących umiejętności społecznych: zawierania znajomości, słuchania, zadawania pytań, odmawiania, inicjowania rozmowy, dyskutowania, reagowania w sposób akceptowany społecznie na krytykę, wyrażania krytyki oraz radzenia sobie z uczuciami. Główną zasadą prowadzonych zajęć było uczenie się prawidłowych zachowań przez doświadczanie i przeżywanie w warunkach "laboratoryjnych", czyli celowo zorganizowanych i obserwowalnych sytuacjach społecznych. Trening umiejętności i kompetencji społecznych dał młodzieży możliwość samopoznania i samoakceptacji, poznania i akceptacji innych oraz doskonalenia relacji interpersonalnych z ludźmi spoza środowiska szkolnego.

Zajęcia aktywizacji zawodowej dla młodzieży „Znajomość Rynku Pracy"- tematyka zajęć obejmowała zasady pisania dokumentów aplikacyjnych, wskazówki dotyczące

rozmowy kwalifikacyjnej oraz aktywne metody poszukiwania pracy. Celem doradztwa zawodowego była pomoc młodym osobom w osiągnięciu lepszego zrozumienia siebie samego po to, aby umożliwić im trafny wybór pracy. Obok wiedzy teoretycznej zajęcia dla młodzieży obejmowały niezbędną praktykę, dzięki której wychowankowie placówek przygotowani zostali m.in. do podjęcia takich zadań, jak podnoszenie własnych kwalifikacji, kształtowanie kultury osobistej, dążenie do samorozwoju i doskonalenia zawodowego oraz znajdowanie pozytywnych rozwiązań w trudnych sytuacjach zawodowych.

Wsparcie w zakresie podniesienia umiejętności społeczno-zawodowych, kurs komputerowy - zajęcia odbywały się poza miejscem zamieszkania, przeplatane były czasem wolnym i rozrywką. Każdy z uczestników indywidualnie przyswajał tematykę zajęć w zależności od umiejętności obsługi komputera. Młodzież zapoznała się z podstawowymi programami komputerowymi. Warsztaty wyjazdowe zintegrowały grupę oraz pozwoliły na bliższe poznanie siebie nawzajem, na różnych płaszczyznach życia – edukacja, rozrywka i organizowanie czasu wolnego.

Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, których problemy zagrażały bądź przyczyniły się do umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub rodzinach zastępczych oraz osoby stanowiące ich otoczenie to 10 osobowa grupa beneficjentów, która w ramach projektu objęta została metodą pracy **Konferencja Grupy Rodzinnej.** Działaniem tym objęte zostało całe środowisko dziecka, a w rozwiązanie problemu zaangażowani zostali nie tylko rodzice dziecka, ale wszystkie osoby, które były z nim związane. Konferencja Grupy Rodzinnej jest metodą pracy z rodziną ale przede wszystkim "nowym spojrzeniem" na rodzinę w systemie pomocowym.

Cel strategiczny 2: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 2 był realizowany poprzez następujące kierunki działania:

1. Zwiększenie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym oraz akceptacji tych osób przez środowisko lokalne,
2. Zapewnienie właściwej opieki zdrowotnej i rehabilitacji osobom niepełnosprawnym,
3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi,
4. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym równych szans w dostępie do edukacji na wszystkich poziomach,

5. Zwiększenie możliwości samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych oraz promowanie innowacyjnych rozwiązań,

6. Wzmocnienie polityki równości szans na rynku pracy osób niepełnosprawnych,

7. Zabezpieczenie informacji o prawach osób niepełnosprawnych,

8. Działania mające na celu zdiagnozowanie liczby osób niepełnosprawnych na terenie powiatu.

„Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Powiatu Inowrocławskiego na lata 2008-2013" został przyjęty uchwałą Rady Powiatu Inowrocławskiego 18 grudnia 2008 r. Programu ma przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu, poprzez wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych oraz umożliwienie im pełnego uczestnictwa na płaszczyźnie społecznej i zawodowej. Realizowany jest poprzez następujące cele główne.

Cele główne

1. Zintegrowanie działań samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych.

Na terenie powiatu inowrocławskiego działają warsztaty terapii zajęciowej w Inowrocławiu i w Kruszwicy. W obu warsztatach uczestniczy po 30 osób. Na podstawie art. 35a ust.1 pkt 8 ustawy warsztat terapii zajęciowej realizuje zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej, zmierzające do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności, niezbędnych do prowadzenia przez osobę niepełnosprawną niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia, na miarę jej indywidualnych możliwości.

Realizacja przez warsztat zadań, o których mowa odbywa się poprzez:

1) ogólne usprawnianie;
2) rozwijanie umiejętności, w tym wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, przy zastosowaniu różnych technik terapii zajęciowej;
3) przygotowanie do życia w środowisku społecznym, w szczególności poprzez rozwój umiejętności planowania i komunikowania się, dokonywania wyborów, decydowania o swoich sprawach oraz rozwój umiejętności niezbędnych w niezależnym życiu, a także poprawę kondycji psychicznej i fizycznej;
4) rozwijanie psychofizycznych sprawności niezbędnych w pracy;
5) rozwijanie podstawowych oraz specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających podjęcie pracy w zakładzie aktywności zawodowej lub innej pracy zarobkowej, albo szkolenia zawodowego.

W roku 2011 na funkcjonowanie wtz przekazano kwotę w wysokości:

1) WTZ w Inowrocławiu - 443 880,00 zł środki z PFRON oraz 49 320,00 zł środki własne;
2) WTZ w Kruszwicy - 443 880,00 zł środki z PFRON oraz 49 320,00 zł środki własne.

PCPR współpracowało z lokalnymi gminami i organizacjami pozarządowymi poprzez propagowanie, pomoc i realizację programów i projektów obejmujących wsparciem osoby niepełnosprawne.

2. Profilaktyka, edukacja i opieka zdrowotna na rzecz osób niepełnosprawnych.

Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Inowrocławiu została powołana 21 sierpnia 2007 roku zarządzeniem Starosty Inowrocławskiego na mocy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92 z późn. zm.). Powiatowa Rada składa się z 5 osób powoływanych spośród przedstawicieli działających na terenie danego powiatu organizacji pozarządowych, fundacji oraz jednostek samorządu terytorialnego. W skład naszej rady wchodzi 2 przedstawicieli Stowarzyszenia Wzajemnej Pomocy „FLANDRIA", przedstawicielka Inowrocławskiego Stowarzyszenia „AMAZONKI", pracownik Powiatowego Urzędu Pracy w Inowrocławiu i pracownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Inowrocławiu. Zgodnie z ustawą, posiedzenia rady powinny odbywać się co najmniej raz na kwartał. W 2011 r. odbyły się 4 posiedzenia mające na celu opiniowanie uchwał i programów realizowanych przez PCPR w Inowrocławiu oraz omawianie problemów dotyczących integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Przedstawiciele rady zachęcali niepełnosprawnych do aktywności i uczestniczenia w projektach i zadaniach realizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych.

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Inowrocławiu realizuje dla powiatu inowrocławskiego zadania z zakresu orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, wynikające z obowiązujących przepisów prawa w oparciu o ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.), rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. Nr 139, poz. 1328, z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. w sprawie

kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz. U. Nr 17, poz. 162, z późn. zm.).

Określając zadania Zespołu można powiedzieć, że należy do nich prowadzenie wszelkich spraw związanych z wydawaniem orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności oraz legitymacji osoby niepełnosprawnej.

W 2011 r. do Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Inowrocławiu wpłynęło:

1) 3 981 wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności;
2) 774 wnioski o ustalenie niepełnosprawności;
3) 985 wniosków o wydanie legitymacji osoby niepełnosprawnej.

Zespół wydał **4 657 orzeczenia** w tym:

1) dla osób powyżej 16 roku życia:
   a) 3 291 orzeczeń z określeniem stopnia niepełnosprawności,
   b) 416 orzeczeń o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych,
   c) 172 orzeczenia o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności,
2) dla osób przed 16 rokiem życia:
   a) 699 orzeczeń o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych,
   b) 77 orzeczeń o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych,
   c) 2 orzeczenia o odmowie ustalenia niepełnosprawności.

Legitymację osoby niepełnosprawnej wydano **984 osobom**, w tym:

a) 246 legitymacji wydanych osobom przed 16 rokiem życia na podstawie ważnych orzeczeń o niepełnosprawności,
b) 738 legitymacji wydanych osobom po 16 roku życia na podstawie ważnych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności.

W omawianym roku sprawozdawczym odbyły się 423 posiedzenia składów orzekających, podczas których rozpatrzone zostały wyżej wymienione wnioski.

PCPR przygotował specjalny informator, dostępny na naszej stronie internetowej. Wersje papierowe informatora zostały przekazane zainteresowanym stowarzyszeniom i ich przedstawicielom.

PCPR od roku 2008 współpracuje ze Stowarzyszeniem Przyjaciół Integracji, które jest wydawcą Magazynu „Integracja''. Kwartalnik ten kierowany jest do osób niepełnosprawnych, ich rodzin i przyjaciół. Współpraca PCPR ze stowarzyszeniem polega głównie na dystrybucji magazynu do jednostek, z którymi współpracujemy. Celem

dystrybucji Magazynu „Integracja" jest pomoc oraz wspieranie działań na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych w uzyskiwaniu informacji o uprawnieniach oraz ulgach, programach pomocy, sprzęcie rehabilitacyjnym, itp. Ponadto na łamach pisma publikowane są zagadnienia dotyczące spraw społecznych, porady udzielane przez fachowców z dziedziny zdrowia, prawa, psychologii i kultury. W magazynie prezentowane są inicjatywy i organizacje działające na rzecz niepełnosprawnych.

Strona internetowa (www.pcpr.inowroclaw.info) dostosowana została do potrzeb osób niepełnosprawnych. Poszerzono informację m.in. o organizacje i stowarzyszenia działające na rzecz osób niepełnosprawnych. Strona posiada zainstalowaną mówiącą przeglądarkę internetową Intelligent Web Reader oraz program b-Link do sterowania komputerem za pomocą mrugnięć.

3. Wyrównywanie szans w zakresie edukacji dzieci niepełnosprawnych.

Do kształcenia specjalnego (w szkole ogólnodostępnej, szkole integracyjnej lub oddziale integracyjnym, szkole specjalnej lub oddziale specjalnym, albo w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym) oraz do nauczania indywidualnego kwalifikują poradnie psychologiczno-pedagogiczne, bądź inne poradnie specjalistyczne, w których działają powołane przez dyrektora poradni zespoły orzekające.

Zadaniem zespołów jest orzekanie oraz kwalifikowanie dzieci i młodzieży do odpowiednich form kształcenia specjalnego, w tym w placówkach integracyjnych, na podstawie wyników badań psychologicznych, pedagogicznych, logopedycznych i lekarskich (przeprowadzonych przez specjalistów poradni bądź spoza poradni). Postępowanie orzekające i kwalifikujące stanowi podstawę wydania przez poradnię orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego zawierającego określenie rodzaju niepełnosprawności, odpowiednich form kształcenia oraz warunków niezbędnych do realizacji potrzeb edukacyjnych dziecka; indywidualny program pracy z dzieckiem ze wskazaniem metod stymulacji, terapii oraz usprawniania lub ze wskazaniem form pomocy psychologicznej i pedagogicznej.

Postępowanie kwalifikacyjne do kształcenia specjalnego lub nauczania indywidualnego wszczyna się na wniosek rodziców (prawnych opiekunów) dziecka. Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydaje się na okres roku szkolnego lub etapu edukacyjnego. Orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania wydaje się na czas określony, wskazany w zaświadczeniu o stanie zdrowia ucznia.

Ostateczna decyzja o wyborze odpowiedniej formy kształcenia, placówki należy do rodziców lub opiekunów dziecka.

W roku sprawozdawczym zespół orzekający działający w poradni wydał łącznie 327 orzeczeń o kształceniu specjalnym, w tym dla uczniów:

1) niedosłyszących i słabo słyszących – 14;
2) niewidomych i słabo widzących – 26;
3) z niepełnosprawnością ruchową – 15;
4) z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim – 156;
5) z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym – 34;
6) z autyzmem – 21;
7) z zaburzeniami sprzężonymi – 33;
8) zagrożonych niedostosowaniem społecznym – 2;
9) niedostosowanych społecznie – 26.

Ponadto zespół wydał 280 orzeczeń o potrzebie nauczania indywidualnego dla uczniów, których stan zdrowia uniemożliwiał lub utrudniał uczęszczanie do szkoły oraz 81 opinii o wczesnym wspomaganiu rozwoju dziecka.

4. Rehabilitacja zawodowa i edukacja osób niepełnosprawnych.

Rehabilitacja zawodowa jest nieodłącznym elementem rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych. Prowadzi ona do zwiększenia poczucia własnej wartości, bezpieczeństwa oraz przydatności społecznej osób niepełnosprawnych. Jej głównym celem jest ułatwienie osobom niepełnosprawnym uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia poprzez poradnictwo, przygotowanie do pracy i opiekę nad osobami niepełnosprawnymi w zakładach pracy.

W roku 2011 w ramach zadań ustawowych udzielono osobom niepełnosprawnym wsparcia w niżej wymienionych formach:

1) dofinansowano zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy 2 pracodawcom w wysokości **52 000 zł;** pracodawcy ubiegający się o dofinansowanie otrzymali środki na utworzenie następujących stanowisk: operator urządzeń audiowizualnych oraz kasjer sprzedawca,

2) dofinansowano rozpoczęcie działalności gospodarczej **3** osobom niepełnosprawnym w wysokości **113 000 zł.**

PCPR mając na celu reintegrację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych stworzył warunki i udzielił wszelkiej pomocy poprzez realizację następujących działań, skierowanych do tej grupy osób.

Działania podjęte w ramach projektu skierowane zostały do 61 osób niepełnosprawnych od 15 do 64 roku życia, bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo, w tym 17 uczniów Zespołu Szkół im. M. Kotańskiego w Inowrocławiu oraz 10 uczestników ze Stowarzyszenia „Dar Serca w Janikowie". Wszystkie osoby niepełnosprawne zostały objęte 4 formami aktywnej integracji:

Wsparcie w zakresie podniesienia umiejętności społeczno-zawodowych, w ramach którego przeprowadzony został kurs florystyczny z obsługą kas fiskalnych, kurs komputerowy, kurs stylizacji i zdobienia paznokci oraz warsztaty florystyczno-artystyczne. Celem zajęć była pomoc w przezwyciężeniu osobom korzystającym z pomocy społecznej, niepełnosprawnym zagrożonym wykluczeniem społecznym poprzez zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia, pobudzania u tych osób większej aktywności społeczno-zawodowej oraz podwyższenia statusu społecznego i zawodowego.

Doradztwo zawodowe, które miało na celu udzielenie osobom niepełnosprawnym porad zawodowych polegających m.in. na przekazaniu profesjonalnych opinii i sugestii dotyczących optymalnej decyzji zawodowej. Zajęcia prowadzone były w formie grupowej, a ich zaletą było zmniejszenie poczucia odosobnienia w swoich problemach. Kluczowym elementem doradztwa grupowego był efekt synergii, którego istotą było ujawnienie się dodatkowego potencjału osoby niepełnosprawnej, które nie powstałoby na drodze doradztwa indywidualnego.

Trening umiejętności i kompetencji społecznych, podczas którego omawiane były tematy dotyczące poszerzenia umiejętności interpersonalnych i radzenie sobie ze stresem. Niektóre zajęcia miały charakter warsztatów wyjazdowych, mających na celu integrację osób niepełnoprawnych. Z uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych skorzystało 17 osób z chorobami nowotworowymi.

Ponadto wszystkie osoby niepełnosprawne, będące beneficjentami projektu „Podróż w usamodzielnienie", skorzystały z usług doradcy do spraw osób niepełnosprawnych w zakresie informacji o przysługujących im przywilejach i uprawnieniach.

Długoterminowość działań realizowanych przez PCPR uzależniona była od indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych, stanowiących grupę docelową projektu. Wszystkie działania i jednoczesne realizowanie kilku form wsparcia miało charakter kompleksowy i innowacyjny, co umożliwiło nabycie osobom niepełnosprawnym dodatkowych umiejętności, pozwalających na łatwiejsze poruszanie się po rynku pracy.

5. Tworzenie środowiska lokalnego przyjaznego dla osób niepełnosprawnych oraz wspieranie rodzin z dzieckiem lub dorosłą osobą niepełnosprawną.

Na podstawie art. 35a ust.1 pkt 7 lit. a ustawy można dofinansować uczestnictwo osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych. Celem uczestnictwa w turnusie jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi poprzez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu.

Z dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych mogą korzystać wszystkie osoby niepełnosprawne, które posiadają ważne orzeczenie:

1) o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności lub;
2) o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów lub;
3) o niepełnosprawności, wydane przed ukończeniem 16 roku życia.

Dofinansowanie do turnusu rehabilitacyjnego jest zróżnicowane i zależy od stopnia inwalidztwa i wieku. W rozpatrywaniu wniosków o dofinansowanie bierze udział pracownik socjalny, oceniając sytuację społeczną osoby niepełnosprawnej i jej potrzeby w zakresie rozwijania umiejętności społecznych. PCPR rozpatrując wnioski o przyznanie dofinansowania zwraca uwagę na kwestię właściwego wyboru miejscowości i ośrodka rehabilitacyjnego uwzględniając rodzaj niepełnosprawności, zalecenia lekarza, jak i ofertę rehabilitacyjną danego ośrodka, w którym ma się odbyć turnus.

Dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym w roku 2011 otrzymały **163** osoby, w tym:

- **51** dorosłych i ich **19** opiekunów,
- **48** dzieci i ich **45** opiekunów.

Łącznie w roku 2011 na dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych przeznaczono środki z PFRON-u w wysokości **133 516 zł,** w tym dla:

- dorosłych osób niepełnosprawnych przekazano kwotę **60 221 zł,** co stanowi **45%** środków,
- dzieci i młodzieży niepełnosprawnej przekazano kwotę **73 295 zł**, co stanowi **55%** środków.

Z dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych skorzystało **49** kobiet, co stanowi **30%** ogółu osób.

Z obszarów wiejskich dofinansowanie do turnusów otrzymało **12** osób, co stanowi **8%** ogółu osób.

Na podstawie art. 35a ust.1 pkt 7 lit. d ustawy można dofinansować likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się. Wysokość dofinansowania wynosi do 80% kosztów przedsięwzięcia.

Bariery architektoniczne to wszelkie utrudnienia występujące w budynku i jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym.

Bariery w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji.

Bariery techniczne to przeszkody wynikające z braku zastosowania lub niedostosowania odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności przedmiotów lub urządzeń. Likwidacja tej bariery powinna powodować sprawniejsze działanie osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie i umożliwić wydajniejsze jej funkcjonowanie.

Dofinansowanie do likwidacji barier technicznych i w komunikowaniu się ze środków PFRON-u przysługuje co trzy lata. W 2011 roku złożono **379** wniosków na kwotę **1 981 178 zł.**

Zrealizowano **124** umowy na kwotę **429 892,09 zł,** w tym na:

1) likwidację barier architektonicznych, które w głównej mierze dotyczyły przystosowania łazienki dla potrzeb osób niepełnosprawnych, złożono 227 wniosków na kwotę 1 525 151,34 zł - zawarto **54 umowy,** na które wypłacono dofinansowanie na kwotę **268 479,07 zł;**

2) likwidację barier w komunikowaniu się, które w głównej mierze dotyczyły dofinansowania do zakupu sprzętu odtwarzającego nagrania lektorskie dla osób niedowidzących oraz komputery dla osób mających trudności w komunikowaniu się, złożono 89 wniosków, na kwotę 212 341,17 zł - zawarto **27 umów** w ramach, których wypłacono dofinansowanie na kwotę **38 198,02 zł;**

3) likwidację barier technicznych, które w głównej mierze dotyczyły m.in. dofinansowania do zakupu podnośników, schodołazów, łóżek rehabilitacyjnych, pralek automatycznych oraz zakupu i montażu centralnego ogrzewania, zrealizowano także wniosek na dofinansowanie windy złożono 63 wnioski na kwotę 243 685,54 zł - zawarto **43 umowy**, na które wypłacono dofinansowanie na kwotę **123 215 zł.**

Stosownie do potrzeb, osoby niepełnosprawne mogą otrzymać dofinansowanie do zakupu przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych oraz sprzętu rehabilitacyjnego.

Najczęściej dofinansowanymi przedmiotami były: aparaty słuchowe, protezy kończyn górnych i dolnych, pończochy kikutowe, protezy piersi, obuwie ortopedyczne, gorsety korekcyjne, materace przeciwodleżynowe, wózki inwalidzkie, pionizatory, pieluchomajtki, cewniki, worki do zbiórki moczu.

Z dofinansowania skorzystało **360** osób na kwotę: **527 613 zł.**

Najczęściej dofinansowywano:

1) aparaty słuchowe;
2) pieluchomajtki;
3) gorsety korekcyjne;
4) protezy uda, podudzia;
5) protezy powietrzne;
6) wózki inwalidzkie;
7) pionizatory.

W roku 2011 dofinansowano zakup następującego sprzętu rehabilitacyjnego: rowery rehabilitacyjne stacjonarne, ergometry rehabilitacyjne, orbitrek - trenażer rehabilitacyjny, kamizelkę oscylacyjną.

Zostały zawarte **22** umowy i wypłacono dofinansowanie w wysokości **11 996,00 zł.**

6. Stwarzanie warunków do pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu kulturalnym, sporcie, rekreacji oraz turystyce.

W ramach stwarzania warunków do pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu kulturalnym, sporcie, rekreacji oraz turystyce odbyły się następujące spotkania.

W Domu Pomocy Społecznej w Ludzisku 11 lutego obchodzony był Światowy Dzień Chorych. Uroczystość ta poświęcona jest w sposób szczególny tym, którzy fizycznie i duchowo nie mogą w pełni korzystać z uroków życia oraz oczekują naszej pomocy i wsparcia.

W Sali Koncertowej im. I. Dubiskiej odbyły się 8 października obchody „Powiatowych Dni Seniora" pod honorowym patronatem Starosty Inowrocławskiego, zorganizowane przez Dom Pomocy Społecznej w Inowrocławiu. Współorganizatorami uroczystości był Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy z filią w Inowrocławiu.

Domy Pomocy Społecznej w Kawęczynie i Warzynie zorganizowały 8 października cykl wykładów z okazji Światowego Dnia Zdrowia Psychicznego, połączony z wystawą prac i występami mieszkańców.

Na krytej pływalni „Wodny Park" w Inowrocławiu w październiku odbył się IV KUJAWSKO–POMORSKI MITYNG PŁYWACKI Warsztatów Terapii Zajęciowej. Organizatorami zawodów były: WTZ RAZEM w Inowrocławiu oraz Stowarzyszenie Pomocy Upośledzonym Umysłowo w Inowrocławiu, a współorganizatorem Powiat Inowrocławski.

Na podstawie art. 35a ust. 1 pkt 7 lit. b ustawy o dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych w wysokości do 60% mogą ubiegać się osoby prawne i jednostki nieposiadające osobowości prawnej, jeżeli prowadzą działalność na rzecz osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 2 lat przed złożeniem wniosku oraz udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia, w wysokości nieobjętej dofinansowaniem z PFRON-u.

W okresie sprawozdawczym do PCPR-u wpłynęło 29 wniosków. Stowarzyszenia i organizacje ubiegały się o dofinansowanie ze środków PFRON-u z przeznaczeniem na niżej wymienione cele:

1) dofinansowanie zadań z zakresu sportu osób niepełnosprawnych wpłynęły 4 wnioski, 3 zadania zostały dofinansowane na kwotę 11 800,00 zł;

2) dofinansowanie zadań z zakresu rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych wpłynęło 12 wniosków, 7 zadań zostało dofinansowanych na kwotę 10 490,00 zł;

3) dofinansowanie zadań z zakresu kultury osób niepełnosprawnych wpłynęło 13 wniosków, 12 zadań zostało dofinansowanych na kwotę 13 428,00 zł.

W 2011 r. zawarto 23 umowy na łączną kwotę 35 718,00 zł.

Cel strategiczny 3: Przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia.

1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych z naciskiem na osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, tzw. „grupa ryzyka"

Na koniec grudnia 2011 roku w PUP w Inowrocławiu zarejestrowanych było 13 049 osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy). Szczegółowe informacje na temat tych osób zostały przedstawione w tabeli nr 1.

Tabela nr 1. Osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (stan na 31 grudnia 2011 r.)

Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy		13 749
w tym	do 25 roku życia	3 038
	długotrwale bezrobotni	7 953
	kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	1 433
	powyżej 50 roku życia	2 689
	bez kwalifikacji zawodowych	4 900
	bez doświadczenia zawodowego	2 967
	bez wykształcenia średniego	8 364
	samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	1 313
	które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	211
	niepełnosprawni	670

Źródło: MPiPS – 01 Sprawozdanie o rynku pracy za grudzień 2011 roku

Z przedstawionych danych wynika, iż najczęstszymi przyczynami przynależności do grupy osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy w powiecie inowrocławskim w roku 2011 były: brak kwalifikacji, doświadczenia (czynnik często związany z młodym wiekiem) i/lub wykształcenia średniego oraz długotrwałe bezrobocie, do którego najczęściej prowadzą wspomniane wcześniej czynniki.

a. Doradztwo zawodowe

W 2011 r. z poradnictwa zawodowego w ramach rozmowy wstępnej skorzystało 2 666 osób, w tym 1 677 kobiet. Odnotowano 11 425 wizyt w ramach porady indywidualnej, z której skorzystało 4 188 osób, w tym 2 726 kobiet.

W ubiegłym roku PUP w Inowrocławiu zorganizował 2 grupy warsztatów w ramach poradnictwa grupowego dla 19 osób, w tym 10 kobiet.

Liczba wizyt osób, którym udzielono informacji zawodowej wyniosła 289, w tym 177 kobiet.

Opracowywanie i realizacja programów aktywizacyjnych odbywała się między innymi poprzez ustawowe działania w ramach Klubu Pracy i Warsztatów Aktywnego Poszukiwania Pracy.

W 2011 r. zostało zorganizowanych 5 spotkań w ramach **Klubu Pracy**. Były to trzytygodniowe zajęcia dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które miały na celu pobudzić i zmotywować uczestników do bardziej aktywnego poszukiwania pracy. W zajęciach tych wzięło udział 56 osób, w tym 54 kobiety. W okresie sprawozdawczym PUP w Inowrocławiu prowadził także działalność Klubu Pracy poza siedzibą urzędu. Przeprowadzono je w następujących gminach: Złotniki Kujawskie i Pakość.

W trzytygodniowych warsztatach z zakresu aktywnego poszukiwania pracy wzięło udział 311 osób.

Na stronie internetowej urzędu na bieżąco zamieszczane były informacje dotyczące planowanych działań.

Warto wspomnieć także o autorskich opracowaniach liderów, którzy przygotowali 4 programy aktywizacyjne: „Nowe jutro w naszych rękach", „Samodzielność w poszukiwaniu pracy", „Uwierz w swoje możliwości" oraz „Aktywni na rynku pracy", które zostały zamieszczone w banku zajęć aktywizacyjnych. Osoby bezrobotne mogły wziąć udział w zajęciach aktywizacyjnych prowadzonych zgodnie z wybranym przez siebie programem.

b. Pośrednictwo pracy

PUP w Inowrocławiu w roku 2011 zarejestrował 2 813 ofert pracy. W roku 2011 w porównaniu z rokiem 2010 odnotowano spadek liczby zgłoszonych do PUP ofert pracy. Według PUP w Inowrocławiu za główne powody spadku liczby miejsc pracy należy przyjąć m.in.:

- zmianę sposobu składania ofert pracy (wprowadzenie zasady pisemności),
- złą sytuację ekonomiczną przedsiębiorstw, redukujących, a nie tworzących miejsca pracy,
- ograniczenie środków FP na aktywizację i spadek miejsc pracy subsydiowanych (zmniejszenie liczby miejsc pracy subsydiowanej o ponad 81%, w stosunku do roku 2010).

W 2011 roku udział miejsc pracy subsydiowanej, w ogólnej liczbie miejsc pracy wynosił 30,75% i był najmniejszym w ostatnich kilku latach.

W ubiegłym roku PUP w Inowrocławiu zorganizował 10 giełd pracy, w których udział wzięło 211 osób bezrobotnych. W 2011 r. PUP w Inowrocławiu dysponował 366 ofertami pracy EURES, które zapewniały 3 247 wolne wakaty.

Dane zawarte w tabeli nr 2 przedstawiają kumulatywne zestawienie zaktywizowanych w 2011 r. osób bezrobotnych w ramach środków finansowych z FP i EFS. Jak wynika z tabeli PUP w Inowrocławiu w omawianym okresie zaktywizował 2 054 osoby.

Tabela nr 2. Kumulatywne zestawienie zaktywizowanych osób w ramach FP i EFS w 2011 r.

Lp.	Nazwa działania	Liczba zaktywizowanych osób		
		FP	EFS	razem
1	Staże	41	259	300
2	Szkolenia	194	400	594
3	Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	22	154	176
4	Doposażenia/wyposażenia stanowisk pracy	167	0	167
5	Prace interwencyjne	53	0	53
6	Roboty publiczne	659	0	659
7	Prace społecznie użyteczne	105	0	105
	suma	1241	813	2054

Źródło: Dane własne PUP w Inowrocławiu

2. Współpraca z samorządami lokalnymi i innymi instytucjami współdziałającymi na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.

W 2011 r. PUP w Inowrocławiu podpisał 6 porozumień z samorządami lokalnymi, w ramach których do odbycia prac społecznie użytecznych skierowanych zostało 105 osób. Z tego rodzaju wsparcia skorzystały następujące gminy: Pakość, Gniewkowo, Janikowo, Kruszwica, Inowrocław oraz Rojewo.

W roku sprawozdawczym PUP w Inowrocławiu kontynuował z Fundacją Ekspert-Kujawy partnerską realizację dwóch projektów współfinansowanych przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Oba przedsięwzięcia realizowane były w ramach Poddziałania 8.1.2 Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Realizacja projektów potrwa do połowy 2012 r.

Grupę docelową projektów stanowią:

- osoby będące w okresie wypowiedzenia stosunku pracy lub stosunku służbowego z przyczyn niedotyczących pracowników, zgodnie z przepisami o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników lub zgodnie z przepisami ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy,
- osoby, których stosunek pracy wygasł lub został rozwiązany z przyczyn niedotyczących pracownika w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy przed dniem przystąpienia do projektu,

- osoby, których stosunek pracy wygasł lub został rozwiązany z powodu likwidacji stanowiska pracy z przyczyn ekonomicznych, organizacyjnych, produkcyjnych albo technologicznych.

Ponadto w 2011 r. PUP w Inowrocławiu przystąpił do realizacji innowacyjnego projektu testującego Model Mobilnego Centrum Aktywizacji Zawodowej. Projekt ten realizowany jest w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Rozwoju Regionalnego Partner z Bydgoszczy. Projekt zakłada m.in. poszukiwanie nowych rozwiązań oraz stworzenie modelu aktywizacji bezrobotnych kobiet zamieszkujących tereny wiejskie oraz merytoryczne wsparcie dla kluczowych pracowników PUP w Inowrocławiu.

Warto podkreślić, iż projekt ten został w ostatnim czasie bardzo pozytywnie przyjęty przez oceniającą go Regionalną Sieć Tematyczną, która podjęła jednogłośną decyzję o zezwoleniu, po wyjaśnieniu kilku kwestii, na przejście do kolejnej fazy realizacji projektu, tj. fazy testowania.

Projekt ten realizowany będzie do końca stycznia 2014 r.

W 2011 r. PUP w Inowrocławiu przystąpił także do realizacji projektu partnerskiego Rynek pracy pod Lupą. Liderem projektu jest Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, a partnerami wszystkie powiatowe urzędy pracy w województwie kujawsko-pomorskim.

Projekt ma na celu pozyskanie i upowszechnianie wiedzy na temat zapotrzebowania na pracowników o określonych zawodach i umiejętnościach oraz rynku szkoleniowego w województwie kujawsko-pomorskim.

Projekt ten realizowany będzie do końca 2013 r.

3. Promocja i marketing usług rynku pracy

PUP w Inowrocławiu w 2011 r. konsekwentnie realizował swój plan organizacji i uczestnictwa w imprezach masowych w celu jak najbliższego kontaktu z osobami bezrobotnymi i pracodawcami.

W tabeli nr 3 zawarte zostały informacje dotyczące imprez, których w 2011 r. PUP w Inowrocławiu był organizatorem lub w których uczestniczył.

Tabela nr 3. Wykaz przedsięwzięć, które PUP w Inowrocławiu organizował lub w których uczestniczył w 2011 r.

Lp.	Data	Nazwa i miejsce przedsięwzięcia	Sposób zaangażowania
1.	14 stycznia	Posiedzenie Zarządu Regionu Toruńsko – Włocławskiego NSZZ „Solidarność" oddział Inowrocław	udział

2.	11 marca	„Edukacja a rynek pracy – przyszłość zawodów technicznych" - spotkanie przedstawicieli pracodawców naszego powiatu z dyrektorami szkół gimnazjalnych oraz przedstawicielami Wydziału Edukacji, Kultury, Sportu i Zdrowia Starostwa Powiatowego w Inowrocławiu	organizacja
3.	16 kwietnia	Jarmark Wielkanocny w Gniewkowie	udział
4.	15 maja	Obchody 130 Rocznicy Urodzin gen. Władysława Sikorskiego w Parchaniu	udział
5.	21 – 22 maja	Inowrocławska Wystawa Gospodarcza	udział
6.	27 maja	Inowrocławskie Targi Pracy i Promocji Pracodawców	organizacja
7.	27 maja – 5 czerwca	Dni Księstwa Gniewkowskiego	udział
8.	1 lipca	Festyn „Dzień Kujaw i Pałuk" połączony z obchodami 10-lecia działalności Fundacji Ekspert - Kujawy	udział
9.	16 lipca	Rodzinny Piknik Integracyjny w Pakości zorganizowany w ramach działań o charakterze środowiskowym projektu systemowego pn. „Daj sobie szansę - Aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym"	udział
10.	28 sierpnia	Gminne Święto Plonów w Dąbrowie Biskupiej	udział
11.	11 września	VI edycja Targów Młodych w Inowrocławiu	udział
12.	17 września	VIII Jarmark Gniewkowski	udział
13.	19 września	Targi Edukacji i Pracy	udział
14.	21 października	Inowrocławskie Targi Pracy i Przedsiębiorczości	organizacja
15.	10 grudnia	Jarmark Bożonarodzeniowy w Gniewkowie	udział

Źródło: Dane własne PUP w Inowrocławiu

4. Podnoszenie jakości obsługi osób bezrobotnych

W kwestii informacji i informatyzacji niezwykle ważną rolę pełniła w 2011 r. strona internetowa PUP w Inowrocławiu dostępna pod adresem www.pupinowroclaw.pl. Strona ta może być wyświetlana z ustawieniami dostosowanymi dla osób niedowidzących. Za jej pośrednictwem osoby bezrobotne, poszukujące pracy oraz pracodawcy mogli uzyskać szczegółowe informacje leżące w kręgu zainteresowań i kompetencji PUP w Inowrocławiu. Na stronie urzędu w okresie sprawozdawczym można było znaleźć aktualności dotyczące rynku pracy, informacje o charakterze ogólnym, informacje o poszczególnych usługach i instrumentach rynku pracy, raporty, opracowania i analizy, statystykę, odnośniki do najciekawszych stron poświęconych rynkowi pracy oraz wzory dokumentów, aktualne oferty pracy i wiele innych.

Z myślą o osobach, które nie posiadają dostępu do Internetu w 2011 r. funkcjonowała darmowa infolinia. Pod numerem telefonu 0 800 113 122 można było m.in. uzyskać informacje o najświeższych ofertach pracy oraz innych formach wsparcia osób bezrobotnych. W 2011 r. w celu sprawnej i elektronicznej wymiany danych z ośrodkami pomocy społecznej PUP w Inowrocławiu wykorzystywał Samorządową Elektroniczną Platformę Informacyjną SEPI. System pozwalał pracownikom OPS-ów na sprawdzenie m.in. czy dany klient posiada status osoby bezrobotnej, bez konieczności kierowania osoby zainteresowanej do PUP w Inowrocławiu, celem uzyskania stosownego zaświadczenia i narażania go na stratę czasu i pieniędzy.

W siedzibie PUP w Inowrocławiu oraz na terenie sześciu gmin w 2011 r. funkcjonowały także infokioski, oferujące bezpłatny dostęp do wybranych stron internetowych poświęconych rynkowi pracy. Za pośrednictwem infokiosków osoby poszukujące pracy mogły zapoznać się z aktualnymi ofertami pracy również w ramach sieci EURES, wysłać odpowiedź do pracodawcy lub uzyskać informacje dotyczące usług i instrumentów rynku pracy.

Ponadto w roku sprawozdawczym funkcjonowało 16 fiszek elektronicznych prezentujących najświeższe oferty pracy. Urządzenia te zamieszczone są w siedzibie urzędu, w każdej z gmin oraz w miejscach, do których często docierają osoby bezrobotne. Fiszki elektroniczne w czasie rzeczywistym w kilkunastu miejscach na terenie naszego powiatu wyświetlały najświeższe oferty pracy.

W celu sprawnej obsługi klientów PUP w Inowrocławiu w zakresie rejestracji osób bezrobotnych oraz świadczenia usług pośrednictwa pracy w 2011 r. funkcjonował system kolejkowy.

Podsumowanie.

Należy stwierdzić, iż Strategia zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w powiecie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej. Opracowana Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008-2013 pozwala na celowe, systematyczne i planowe dążenie do osiągnięcia wytyczonych celów strategicznych.

Wyżej opisane działania tylko po części wyrównują szanse edukacyjne, zawodowe czy zdrowotne osób niepełnosprawnych. Dlatego w dalszym ciągu należy dążyć do podejmowania działań skutecznie wyrównujących te szanse.

Z analizy powyższego materiału wynika, że działania podejmowane w ramach poszczególnych celów operacyjnych na terenie powiatu inowrocławskiego poprzez różne instytucje publiczne, pozarządowe przyczyniają się do zmniejszenia zjawisk wykluczenia społecznego i wzmocnienia rodzin, sprzyjają ograniczeniu zjawiska bezrobocia oraz wyrównują szanse osób niepełnosprawnych, co przyczynia się do spełnienia misji strategii.

Opracował
Rafał Walter
dyrektor
Powiatowego Centrum
Pomocy Rodzinie w Inowrocławiu

Wiceprzewodniczący
Rady Powiatu Inowrocławskiego
Jan Biernacki